

МАХНО А. А.,
аспірантка кафедри службового
та медичного права
(Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.98

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.30>

ПРАВО ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ НА ІНФОРМАЦІЮ: НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто порядок нормативного регулювання здійснення публічними службовцями права на інформацію. Автором проаналізовано норми 11 Законів України, які регламентують особливості реалізації цього права різними категоріями публічних службовців, а саме: Закони України «Про державну службу», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про статус народного депутата України», «Про внесення змін до деяких законів України щодо внесення депутатських запитів», «Про Регламент Верховної Ради України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про Бюро економічної безпеки України», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Національну поліцію» та «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану». Також проаналізовано положення підзаконних нормативно-правових актів на предмет їх відповідності вимогам зазначених законів. Висвітлено окремі особливості застосування цього законодавства на практиці шляхом наведення релевантних кейсів із судової практики.

На підставі проведеного дослідження з'ясовано, що українське законодавство у сфері регулювання права публічних службовців на інформацію не позбавлене недоліків. Протягом останніх років парламент кілька разів ухвалював закони, спрямовані на вирішення наявних проблем, однак у чинних законах та підзаконних нормативно-правових актах до цього часу залишаються норми, які не узгоджуються з вимогами інших актів законодавства.

Наголошено, що для виправлення законодавчих неточностей необхідно коректно зазначати назви органів влади, які є суб'єктами правовідносин, чітко прописати процедуру здійснення права публічних службовців на інформацію на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а також узгодити окремі підзаконні нормативно-правові акти з положеннями профільних законів.

Ключові слова: *службове право, публічна служба, державна служба, народний депутат, права людини, право на інформацію, законодавство, юридичні дефекти.*

Makhno A. A. The right of public servants to information: shortcomings of legislative regulation in Ukraine

The article examines the procedure for regulating the exercise of the right to information by public servants. The author analyzes the provisions of 11 Laws of Ukraine which regulate the specifics of the exercise of this right by different categories of public servants, namely: The Laws of Ukraine «On Civil Service», «On the Status

of Deputies of Local Councils», «On the Status of People's Deputy of Ukraine», «On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Submission of Parliamentary Inquiries», «On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine», «On the Cabinet of Ministers of Ukraine», «On the Bureau of Economic Security of Ukraine», «On the State Bureau of Investigation», «On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine», «On the National Police», and «On Amendments to the Laws of Ukraine "On the National Police" and "On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine" in order to optimize police activities, including during martial law». The author also analyzes the provisions of bylaws and regulations for their compliance with the requirements of these laws. Certain peculiarities of application of this legislation in practice are highlighted by providing relevant case law.

Based on the study, the author finds that Ukrainian legislation regulating the right of public servants to information is not without its shortcomings. In recent years, the Parliament has adopted several laws aimed at solving the existing problems, but there are still provisions in the current laws and regulations that are not consistent with the requirements of other legislative acts.

It is emphasized that in order to correct legislative inaccuracies, it is necessary to correctly indicate the authorities that are subjects of legal relations, to clearly prescribe the procedure for exercising the right of public servants to information at the level of bylaws, and to harmonize certain bylaws with the provisions of specialized laws.

Key words: *service law, public service, civil service, people's deputy, human rights, right to information, legislation, legal defects.*

Вступ. Для прийняття управлінських рішень публічним службовцям нерідко доводиться звертатися до органів влади, установ чи організацій з метою отримання інформації з того чи іншого питання. У процесі здійснення такої діяльності вони реалізують своє право на інформацію, гарантоване статтею 34 Конституції України. Низка чинних нормативно-правових актів, які визначають статус різних категорій публічних службовців, регулюють особливості здійснення цього права. Водночас правозастосовна практика засвідчує існування недоліків, притаманних такому правовому регулюванню. Незважаючи на це у вітчизняній юридичній науці вирішенню цього питання не приділена належна увага. Переважно актуальні аспекти цієї проблематики розкриваються в аналітичних матеріалах громадських організацій, зокрема Лабораторії законодавчих ініціатив [1; 2, с. 29–30], Руху ЧЕСНО [3], ІНТЕГРІТІ ЮА [4], Опори [5] тощо. Серед науковців окремі проблемні питання здійснення права публічних службовців на інформацію розглядали у своїх працях І. Є. Словська [6; 7], Ю. Г. Барабаш [8], О. О. Майданник [9] та інші.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу чинного українського нормативно-правового регулювання на предмет виявлення недоліків у сфері регламентації права публічних службовців на інформацію.

Результати дослідження. Особливості здійснення права на інформацію різними категоріями публічних службовців врегульовано профільними законами та підзаконними нормативно-правовими актами. Так, наприклад, право на інформацію державних службовців закріплене у пункті 12 частини 1 статті 7 Закону України «Про державну службу», який встановлює, що ці особи можуть отримувати від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідну інформацію з питань, що належать до їх повноважень, у випадках, встановлених законом [10].

Так само у профільному законі відповідне право закріплене і за народними депутатами України. Закон України «Про статус народного депутата України» містить статтю 19, яка визначає умови забезпечення народних депутатів інформацією та регламентує порядок її використання. Органом, який відповідальний за забезпечення парламентарів всією необхідною інформацією в частині актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету

Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади, рішень Конституційного Суду України, найвищого суду в системі судуоустрою України, офіційних матеріалів Рахункової палати і Центральної виборчої комісії, є Апарат Верховної Ради України. У цьому контексті важливо звернути увагу, що на позначення найвищого суду в системі судуоустрою у чинному Законі України «Про статус народного депутата України» використовується термін «Верховний Суд України». Водночас вважаємо, що таке формулювання є некоректним, оскільки внаслідок судової реформи 2016 року було змінено систему судуоустрою. За її результатами з грудня 2017 року почав діяти Верховний Суд (без слова «України»), який є найвищим судом в системі судуоустрою України. Незважаючи на це, згадки про новий Верховний Суд у статті 19 Закону України «Про статус народного депутата України» до цього часу немає. Ця неточність створює перепону в дотриманні норми закону при реалізації права народних депутатів на інформацію, оскільки така опція фактично є неможливою для здійснення на практиці.

Іншими аспектами здійснення права народних депутатів на інформацію є передбачена законом можливість доступу до державної таємниці (стаття 19), направлення депутатських запитів (стаття 15) та депутатських звернень (стаття 16). Депутати попередніх скликань неодноразово звертали увагу на проблему з неможливістю відкритого ознайомлення з текстами депутатських запитів, тобто вимог народного депутата, народних депутатів чи комітету парламенту, які заявляються на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції. (частина 2 статті 15). Це було пов'язано з тим, що наявний на час каденції парламенту VII та VIII скликань механізм розміщення депутатських запитів на офіційному вебсайті Верховної Ради України не передбачав можливості отримання доступу до їх повних текстів, про що свідчить обґрунтування необхідності внесення змін, зазначене в низці пояснювальних записок до законопроектів [11; 12; 13; 14; 15]. Цю проблему правового регулювання було вирішено лише 2019 року з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо внесення депутатських запитів», яким Регламент Верховної Ради України було доповнено нормами про розміщення на офіційному вебсайті парламенту депутатських запитів та текстів відповідей на них після знеособлення персональних даних [16].

Ще одним механізмом реалізації права публічних службовців на інформацію є «година запитань до Уряду», яка виступає окремим елементом інституту парламентського контролю. Цей механізм передбачений нормами двох законів – статтею 229 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» [17] та статтею 35 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [18]. Відповідно до вимог цих актів, «година запитань до Уряду» має проводитися щотижня у дні проведення пленарних засідань парламенту. Однак з початком повномасштабного вторгнення втілення цього механізму було поставлене на паузу через існування загрози для життя членів парламенту. Відповідно, формальне порушення вимог законодавства тривало майже 20 місяців – до 06 жовтня 2023 року, коли було проведено першу з часів повномасштабного вторгнення «годину запитань до Уряду» [1]. Наступна «година запитань» була проведена аж лютому 2024 року [19]. Загалом станом на жовтень 2024 року за весь період воєнного стану відповідний контрольний механізм застосовувався лише 10 разів [19; 20; 21] за 2,5 роки, незважаючи на те, що порівняно з першими місяцями неспровокованої російської агресії рівень небезпеки для народних депутатів та членів Кабінету Міністрів зменшився. Ця обставина вказує на недовість запровадженого законодавчого регулювання на практиці.

Особливості здійснення права на інформацію у контексті діяльності депутатів місцевих рад передбачена Законом України «Про статус депутатів місцевих рад» [22]. Цей акт регулює порядок направлення та отримання інформації за депутатським зверненням (стаття 13), депутатським запитом і депутатським запитанням (статті 21, 22). Крім того,

деталізація цих процедур закріплюється на рівні підзаконних нормативно-правових актів, якими є регламенти відповідних місцевих рад. Відповідно до загальних правил ієрархії нормативно-правових актів за юридичною силою, підзаконні акти органів місцевого самоврядування не повинні суперечити змісту законів. Водночас, як показує практика, в окремих випадках все ж зустрічаються невідповідності правового регулювання, зазначеного в регламенті місцевої ради, нормам профільних законів. Прикладом такої ситуації в контексті порядку реалізації права депутатів місцевих рад на інформацію є Регламент Київської міської ради [4]. Зокрема, на противагу Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», цей акт встановлює додаткові умови подачі депутатського запиту, чим ускладнює процедуру здійснення права на інформацію, окреслену в законі. Так, у частині 4 статті 21 Регламенту наголошується, що на пленарному засіданні Київради розглядаються депутатські запити, які «були подані до управління організаційного та документального забезпечення діяльності Київради не пізніше 13 години дня, що передує відповідному пленарному засіданню Київради» [23]. Водночас Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» встановлює лише, що «депутатський запит може бути внесений депутатом місцевої ради або групою депутатів попередньо або на пленарному засіданні ради у письмовій чи усній формі». Таким чином, підзаконне регулювання накладає додаткові часові обмеження на реалізацію досліджуваного права.

Крім того, недолік законодавчого регулювання полягає і в тому, що в окремих випадках в регламентах місцевих рад відсутні нормативно передбачені технічні процедури впровадження положення Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» щодо направлення депутатських запитів. Такі прогалини створюють правові невизначеності, які призводять до неоднозначних трактувань вимог законодавства на практиці, прикладом чого можуть слугувати судові справи. Наприклад, у справі № 810/122/18, розгляд якої дійшов на найвищої судової інстанції – Верховного Суду, – усна форма подачі депутатського запиту не була передбачена Регламентом Васильківської міської ради VII скликання. Через це виник правовий спір щодо правомірності заявлення такого запиту депутатом на сесії Васильківської міської ради. За результатами розгляду справи, Касаційний адміністративний суд Верховного Суду постановив, що «[в]ідсутність у Регламенті технічної процедури впровадження норми Закону № 93-IV, що дозволяє депутату місцевої ради вносити усний запит під час проведення пленарного засідання, не утворює підстав для заборони використання визначеного цим Законом права на подання запиту у такий спосіб» (пункт 76) [24]. Разом з тим судового спору можна було б уникнути, якби процедуру внесення усного запиту на пленарних засіданнях як альтернативного варіанту виконання депутатом власних повноважень, право на яке встановлене статтею 22 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», все ж було б деталізовано у нормах регламенту міської ради.

Досить часто право на інформацію у межах службової діяльності доводиться реалізовувати уповноваженим особам правоохоронних органів. Порядок здійснення цього права закріплюється у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України), профільних законах та інструкціях з діловодства (в частині окремих процедурних аспектів). Наприклад, стаття 7 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» встановлює, що з метою отримання інформації для здійснення своїх функцій та повноважень уповноважені особи Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ) взаємодіють з органами публічної влади (наприклад, з Державною службою фінансового моніторингу України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольним комітетом України, Фондом державного майна України, органами державного фінансового контролю, податковими та митними органами), підприємствами, установами та організаціями, банками та іншими фінансовими установами [25]. Отримати необхідну інформацію службовці БЕБ можуть шляхом доступу до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та баз даних, шляхом витребування інформації та/або документів в порядку, визначеному КПК України (зокрема, на підставі статті 93) [26], а також шляхом надсилання письмових запитів. Водночас важливо наголосити, що з початком повномасштабного вторгнення

окремі адвокати висловлювали критику щодо відсутності у публічному доступі інструкції з діловодства, яка б містила детальні вимоги до запитів [27].

Також на підставі профільного закону та статті 93 КПК України реалізують право на інформацію службовці Державного бюро розслідувань (далі – ДБР). Зокрема, нормами статті 7 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» передбачено, що уповноважені посадові особи цього центрального органу виконавчої влади з метою виконання покладених на них завдань безоплатно одержують за письмовими запитами інформацію, необхідну у справах про кримінальні правопорушення. Відповідна інформація (у тому числі й інформація з обмеженим доступом) може бути одержана з автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є органи державної влади або органи місцевого самоврядування. Крім того, окремі організаційні аспекти реалізації права на інформацію розкриваються й у положеннях Інструкції з діловодства у центральному апараті ДБР, затвердженій Наказом Державного бюро розслідувань від 22.12.2020 № 859 (зі змінами) [28].

Що стосується Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ), умови здійснення права на інформацію його уповноважених осіб передбачено у статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України». На підставі норм зазначеного закону його службовці мають право витребувати та одержувати за запитами інформацію, необхідну для виконання обов'язків НАБУ, від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій. Така інформація може стосуватися не лише відкритого кримінального провадження, але й містити відомості про майно, доходи, видатки, фінансові зобов'язання осіб, які ними декларуються у встановленому законом порядку, відомості про використання коштів Державного бюджету України, розпорядження державним або комунальним майном. Крім того, за цією статтею службовцям НАБУ надається право безпосереднього (у тому числі автоматизованого) доступу до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, а також право користуватися державними засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами. Подібно до вищезазначених правоохоронних органів, НАБУ реалізує досліджуване право також на підставі статті 93 КПК України. Водночас адвокати, аналізуючи наведені положення законодавства, вказують на проблему, що чинні нормативно-правові акти не надто детально регламентують питання направлення запитів НАБУ та надання відповіді на них [29]. Відповідно це несе ризик виникнення низки питань під час застосування норм на практиці.

Право працівників поліції отримувати інформацію за запитами тривалий час не було закріплено у положеннях профільного закону. Відповідна норма з'явилася лише у 2022 році, коли статтю 23 Закону України «Про Національну поліцію» [30] було доповнено вказівкою на таке повноваження шляхом внесення змін на підставі Закону України «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» [31]. Тож з 01 травня 2022 року – з дати набрання чинності цим законом – за поліцейськими легально закріплене право звертатися з письмовими запитами для безоплатного одержання від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформації, яка є необхідною для виконання завдань та повноважень поліції (пункт 36 частини 1 статті 23). Відповідно в такий спосіб було виправлено недолік, пов'язаний з неповнотою правового регулювання статусу поліцейських.

Висновки. На підставі проведеного дослідження було встановлено, що нормативна регламентація здійснення публічними службовцями права на інформацію не позбавлена недоліків. Ці недоліки мають як змістовні, так і процедурні аспекти. Зокрема, до змістовних недоліків можна віднести такі: 1) некоректне позначення органів влади, які є суб'єктами правовідносин; 2) відсутність чітко прописаної процедури здійснення права на інформацію на рівні підзаконних нормативно-правових актів; 3) неузгодженість окремих підзаконних

нормативно-правових актів з положеннями профільних законів. Процедурними недоліками, притаманними українському законодавству, є: 1) відсутність впродовж тривалого часу нормативно-правової регламентації здійснення права на інформацію чи окремих його аспектів для певних категорій публічних службовців; 2) недостатня дієвість запроваджених механізмів здійснення права на інформацію на практиці. Існування цих недоліків вказує на потребу доопрацювання українського законодавства з метою виправлення зазначених проблем.

Список використаних джерел:

1. Без «години запитань»: як парламент комунікує з Кабміном під час війни? Лабораторія законодавчих ініціатив. 2023. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/bez-godiny-zapytan-yak-parlament-komunikuye-z-kabminom-pid-chas-vijny/>. (дата звернення: 05.10.2024).
2. Впровадження внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України: Актуальний статус та потенціал впровадження. *Часопис «Парламент»*. 2022–2023. № 2. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/chasopys-parliament-2-2022-2023-ali.pdf>. (дата звернення: 05.10.2024).
3. Ілюзія контролю: як проходить «година запитань до уряду» під час війни. *ЧЕСНО*. 2024. URL: <https://www.chesno.org/post/6066/>. (дата звернення: 05.10.2024).
4. Депутатський запит як дзеркало Київради. INTEGRITY.UA. 2019. URL: <https://integrityua.ngo/deputatskyi-zapyt-iak-dzeralo-kyivrady/>. (дата звернення: 05.10.2024).
5. Реформа законодавства щодо статусу народного депутата України й етичних стандартів депутатської діяльності. *Опора*. 2023. URL: <https://www.oporaua.org/parliament/reforma-zakonodavstva-shhodo-statusu-narodnogo-deputata-ukrayini-y-etichnih-standartiv-deputats-koyi-diyal-nosti-24919>. (дата звернення: 05.10.2024).
6. Словська І. Є. «Година запитань до Уряду» як форма реалізації контрольної функції парламенту України. *Держава і право*. 2011. Випуск 54. С. 177–183. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64082/28-Slovaska.pdf?sequence=1>. (дата звернення: 05.10.2024).
7. Словська І. Є. Депутатський запит як форма реалізації контрольної функції парламенту (за законодавством України). *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2011. № 4. С. 53–57.
8. Барабаш Ю. Г. Парламентський контроль в Україні: проблеми теорії та практики : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Х., 2003. С. 135–138.
9. Майданник О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.02. К., 2008. С. 339–340.
10. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>. (дата звернення: 06.10.2024).
11. Проект Закону про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо розміщення тексту депутатського запиту від 13.02.2013 № 2285. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45752. (дата звернення: 06.10.2024).
12. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо розміщення тексту депутатського запиту від 25.09.2015 № 3182. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56623. (дата звернення: 06.10.2024).
13. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо розміщення тексту депутатського запиту та відповіді на нього від 09.10.2015 № 3182-1. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56751. (дата звернення: 06.10.2024).
14. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо порядку внесення депутатського запиту) від 06.04.2017 № 6302. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61520. (дата звернення: 06.10.2024).
15. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо порядку внесення депутатського запиту) від 04.09.2019 № 2057. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=6660. (дата звернення: 06.10.2024).

16. Про внесення змін до деяких законів України щодо внесення депутатських запитів : Закон України від 17.10.2019 № 206-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/206-20#n11>. (дата звернення: 06.10.2024).
17. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>. (дата звернення: 06.10.2024).
18. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>. (дата звернення: 06.10.2024).
19. Стенограми пленарних засідань. Одинадцята сесія Верховної Ради України IX скликання. URL: <https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/83>. (дата звернення: 06.10.2024).
20. Стенограми пленарних засідань. Дванадцята сесія Верховної Ради України IX скликання. URL: <https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/84>. (дата звернення: 06.10.2024).
21. Стенограми пленарних засідань. Десята сесія Верховної Ради України IX скликання. URL: <https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/82>. (дата звернення: 06.10.2024).
22. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>. (дата звернення: 06.10.2024).
23. Про Регламент Київської міської ради : Рішення Київської міської ради від 4 листопада 2021 року № 3135/3176. URL: <https://kmr.gov.ua/uk/content/reglament-kyuyivrady>. (дата звернення: 06.10.2024).
24. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 14.12.2022 у справі № 810/122/18. URL: <https://opendatabot.ua/court/107904591-39433e2635502c6858b21e059a7c9974>. (дата звернення: 06.10.2024).
25. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>. (дата звернення: 12.10.2024).
26. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення: 12.10.2024).
27. Горобець О. Запити правоохоронних органів під час воєнного стану. 2022. URL: https://legalhouse.group/wp-content/uploads/2022/07/zapiti-pravoohoronnih-organiv_Gorobets.docx. (дата звернення: 12.10.2024).
28. Інструкція з діловодства у центральному апараті Державного бюро розслідувань, затверджена Наказом Державного бюро розслідувань від 22.12.2020 № 859 (зі змінами). URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/documents/instrukciya-z-dilovodstva-zi-zminami-vid-25.05.2021.pdf>. (дата звернення: 12.10.2024).
29. Слободян Б. Запит про надання інформації від НАБУ: поради адвоката. 2020. URL: <https://equity.law/press-center/publications/986.html>. (дата звернення: 13.10.2024).
30. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. (дата звернення: 13.10.2024).
31. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n34>. (дата звернення: 13.10.2024).

